

לפעמים החוזה שותק לגבי פרטים מסויימים ששני הפרטים לא רצו להכניס לחוזה ולכן לא מפעילים מנגנוני השלמה שכן שני הצדדים לא רצו להכניס פרט זה ולהפעיל מנגנונים אלו מנוגת לרצון הצדדים. ישנם מקרים בהם הצדדים לא חשבו על פרט מסויים כמו הצמדה למדד וכד' אז יש להפעיל מנגנוני השלמה.

השלמת פרטים

26. פרטים שלא נקבעו בחוזה או על פיו יהיו לפי הנוהג הקיים בין הצדדים, ובאין נוהג כזה – לפי הנוהג המקובל בחוזים מאותו סוג, ויראו גם פרטים אלה כמוסכמים.

חסר-פרטים שלא נקבעו בחוזה.

ישנם חוזים בהם נקבעים מנגנוני השלמה לפרטים שבזמן כריתת החוזה לא עלו אבל עלולים לעלות בעתיד ונקבעים כחסר. (למשל: חוזה לבניית בית בו מפורט מפרט טכני נקבע שאם יהיה חסר מסויים הוא יושלם ע"פ תקנון משרד השיכון).
“על פיו”: מנגנון השלמה הסכמי- משקף את רצון הצדדים, זהו מנגנון שנקבע בחוזה שאם במקרה ונשכח פרט מסויים ויתגלה חסר הוא יושלם לפי ההסכמה בחוזה.
לא תמיד מנגנון זה נקבע בחוזה וכן לא תמיד אם זה נקבע בחוזה הוא יכול להשלים חסר שכן לא ניתן לצפות את כל החסרים שיעלו מהחוזה.

נוהג בין הצדדים: רק אם יש חוזים קודמים או הנחה שהיו חוזים קודמים ניתן להסתמך עליהם (למשל אם ספק תמיד משלם על הובלה לאותה חנות הוא ישלם את ההובלה ולא בעל החנות שכן בכל החוזים הקודמים הוא שילם את ההובלה). זהו כלל עמום שכן לא תמיד ניתן לקבוע כמה חוזים צריך כדי לקבוע נוהג. אבל צריכה להיות פרקטיקה בין הצדדים הספציפיים. משתמשים במנגנון הזה רק אם הייתה התקשרות קודמת בחוזה בין הצדדים. צריכה להיות שיטתיות במקרים הללו.
או שלא הצליחו להגיע להסכמה ושני הצדדים לא רצו להכניס לחוזה את אותו הפרט (הסדר שלילי) או שלא הכניסו לחוזה מפני שזה ידוע איך הצדדים נהגו בפעמים הקודמות (למשל- בכל הפעמים הקודמות שספק העביר את הסחורה, הוא שילם על ההובלה ולא בעל החנות).

נוהג המקובל בחוזים מאותו סוג: האפשרות האחרונה שכן זו האפשרות שהיא הכי רחוקה מרצון הצדדים. גם הכלל הזה עמום שכן אין כללים מוגדרים לבחירת חזה מאותו הסוג. כמו כן קשה לקבוע את הנוהג של אותם חוזים. (מה האינטנסיביות בשוק).

בחוקים יש הוראות חוק דיספוזיטיביות שנועדו למלא חסרים שעולים בחוזים, שכן לא תמיד כל הפרטים יכולים לעלות בתוך החוזה. הפרטים צריכים להסכים על הפרטים המהותיים. (מנגנוני השלמה נורמטיביים).
כששלושת אלו לא מתקיימים פונים אל השלמה מכוח החוק. (הוראה שניתן להתנות עליה).
לפעמים החוק אומר במפורש שהסעיף הוא קוגנטי או דיספוזיטיבי. (קבוע מול סעיף שניתן לפרש אותו).

השלמה מכוח הוראות חוק:

קודם פונים להוראות דיספוזיטיביות בחוקים מיוחדים (חוק המכר, חוק מתנה, חוק שכירות וכד').
(חוק ספציפי גובר על חוק כללי אם החוקים עוסקים באותו העניין כשהחוק הכללי והחוק הספציפי נותנים שתי תשובות שונות שכן בחוק ספציפי המחוקק נתן כללים ספציפיים לאותו נושא למשל חוק החוזים (החלק הכללי) וחוק המכר בו יש ניגוד בין מיקום המסירה של סחורות).

קיום בתום לב

39. בקיום של חיוב הנובע מחוזה יש לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב; והוא הדין לגבי השימוש בזכות הנובעת מחוזה.

זה גם מנגנון השלמה בחלק מהחוזים.

***מה שמשקף בצורה הטובה ביותר את רצון הצדדים!**

קוגנטי בדר"כ יהיו סעיפים שיגברו על הרצונות של הצדדים כי הם ציבוריות ז"א שהן באות להגן על כל הציבור (חוזים לא חוקיים וכד') בא להגן על צד חלש שלא תמיד יכול להגן על עצמו (חוזה מול בנק או מול ח"ב שהן חזקות יותר מהלקוחות שלהן בד"כ).

מנגנון השלמה הנובע מפסיקה של בית המשפט העליון:

מנגנון השלמה הביצוע האופטימלי: כשאחד הצדדים מוותר ונותן לצד השני לבחור מבין אפשרויות מסוימות וכך משלימים את הפרטים החסרים. רק בצב שבו יש טווח נתון של אפשרויות השלמה ואחד הצדדים מוכן לוותר לצד השני בכך שהוא נותן לו אפשרות לבחור. כל המנגנונים הללו הם נורמטיביים חוץ מההסכמי.

לשעור הבא:

1. בפס"ד דור אנרגיה- מהם הפרטים החסרים לפי הטענה ולפי איזה מנגנון משלים בית המשפט כל אחד מהם.
2. בפס"ד עדני נ' דוד, למה שופטי הרוב לא מוכנים להשלים את הפרט החסר.

צורת החוזה: ע"מ 4' ס' 23 לחוק החוזים, ס' 8 לחוק המקרקעין ופס"ד 1 ברשימה.

1. בין המשיב למערערת נחתם זכרון דברים ובו נאמר שטיטת החוזה היא סופית, ומכך בית המשפט למד שהמשא ומתן בין הצדדים הסתיים, וחתימת החוזה היא רק פורמלית, ז"א יש גמירת דעת. (השלמה מסוג על פיו, שכן ההבדל היחיד בין טיטת החוזה לחוזה עצמו זו ההדפסה שלו שכן הצדדים הסכימו על כל התנאים ונותר רק להדפיס את החזה).
כמו כן טען המשיב כי חסר תשרית של שטח התחנה, רשימת ציוד ודרך חישוב העמלה.
א. דרך חישוב העמלה מופיעה בטיטת החוזה כלל דרך חישוב העמלה ועקרונות חישוב העמלה. (פרשנות)
ב. את שטח התחנה ניתן להשלים מתוך הנסיבות שכן זה שטח מוגדר ועליו דיברו הצדדים. (פרשנות).
ג. רשימת ציוד: ניתן להשלים מחוזה הפעלה קודם, ניתן להשלימו על פי הנוהג המקובל בחוזים מאותו סוג וכן לבעלי התחנה יש את הרצון לספק את הציוד שכן יש לה אינטרס כלכלי ברווחי התחנה. (ביצוע אופטימלי).

2. בפס"ד זה יש טענה כי חסרים פרטים מהותיים בחוזה (הסדר התשלומים לא נקבע ע"י הצדדים). השופט פוגלמן: לא הושגה הסכמה לגבי התשלום, לא הוכחה גמירת דעת של הצדדים בזכרון הדברים ולכן

בית המשפט לא יכול להשלים את הפרטים החסרים שכן הם מהותיים והם יסוד החוזה.
השופט עמית: אומנם חסרים פרטים מהותיים אך ניתן להשלים אותם:
א. לפי נוהג: ס' 26 לחוק החוזים (חלק כללי)- לא צלח שכן אין נוהג קודם בין הצדדים או נוהג כללי בחוזה למכירת נכס.
ב. לפי חוק: ס' 21 לחוק המכר: אך מועד מסירת המקום לא מהווה את סלע המחלוקת ובין כה המקום מיועד להשכרה לצד שלישי.
ג. הביצוע האופטימילי: בעיניו זה הפיתרון הטוב ביותר שכן הצדדים יכולים להתפשר ולהגיע לעמק השווה או לחלופין אחד הצדדים יוותר ויענה לדרישות הצד השני בנוגע לתשלום ובכך ניתן יהיה לפתור את המחלוקת בנוגע להסדר התשלום.

הפרטים המהותיים הם עיניין של פרשנות שכן כלל החוזה סב על הכוונות של שני הצדדים.